

Sosiaali- ja terveystieteiden lautakunta

09.12.2020

Sosiaali- ja terveystieteiden lautakunta

§ 99

19.8.2020

Asianro 284/05.15.00/2020

§ 185**Ehkäisevän päihde- ja mielenterveystyön suunnitelma 2020-2022****Päätöshistoria**

Sosiaali- ja terveystieteiden lautakunta 19.8.2020 99 §

Johtava asiantuntija Arja Iho 12.8.2020:

Ehkäisevästä työstä säädetään mm. laissa ehkäisevästä päihdetyöstä, terveydenhuoltolaissa, mielenterveystyössä ja päihdehuoltolaissa.

Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä (523/2015) velvoittaa kunnan nimeämään ehkäisevän päihdetyön toimielimen, jonka tehtävänä on:

- 1) kunnan päihdeolojen seuranta ja niitä koskeva tiedotus,
- 2) päihdehaittoja ja niiden vähentämistä koskevan tiedon tarjoaminen yksilöille ja kuntalaisille,
- 3) päihdehaittojen ehkäisyn osaamisen lisääminen kaikissa kunnan tehtävissä,
- 4) ehkäisevän päihdetyön edistäminen kunnan eri hallinnonaloilla,
- 5) kunnan toimien sovittaminen yhteen alkoholi- ja tupakkalain valvonnan, poliisin, järjestöjen ja elinkeinotoimijoiden alkoholin, tupakan, huumausainneiden- ja rahapelaamisen haittojen ehkäisyä tukevien toimien kanssa,
- 6) ehkäisevän päihdetyön yhteydessä edistää asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia päihteiden aiheuttamien haittojen vähentämiseksi viranomaisyhteistyöllä, viranomaisille annettavilla lausunnoilla sekä kunnan omilla toimilla.

Kunnan on järjestettävä alueensa asukkaiden terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi tarpeellinen mielenterveystyö, jonka tarkoituksena on yksilön ja yhteisön mielenterveyttä suojaavien tekijöiden vahvistaminen sekä mielenterveyttä vaarantavien tekijöiden vähentäminen ja poistaminen. (Terveydenhuoltolaki 1326/2010 § 27)

Kunnan on järjestettävä alueensa asukkaiden terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi tarpeellinen päihdetyö, jonka tarkoituksena on vahvistaa yksilön ja yhteisön päihteettömyyttä suojaavia tekijöitä sekä vähentää tai poistaa päihteisiin liittyviä terveyttä ja turvallisuutta vaarantavia tekijöitä. (Terveydenhuoltolaki 1326/2010 § 28)

Raision kaupungin strategiassa vuosille 2017-2021 on sitouduttu nuorten päihteiden käytön ehkäisyyn ja työikäisten ja ikääntyvien päihteiden käytön aiheuttamien haittojen vähentämiseen.

Päihde- ja mielenterveystyö eivät ole sama asia, mutta monesti ongelmat kietoutuvat yhteen. Suojaavat tekijät ovat yhteisiä. Monilla ehkäisevän työn toimilla voidaan vaikuttaa kumpaankin ongelmaan. Ehkäisevän päihdetyön rinnalla tulee edistää kuntalaisten psyykkistä hyvinvointia, osallisuutta ja mielenterveyttä.

Ehkäisevä työ kattaa kaikki toimijat ja toiminnot. Raision kaupunginjohtaja on 27.4.2018 asettanut ehkäisevän päihde- ja mielenterveystyön poikkihallinnollisen työryhmän. Työryhmään nimettiin edustajat varhaiskasvatuksesta, yläkoulusta, alakoulusta, vapaa-aikatoimesta, terveysneuvonnasta, ikäihmisten palveluista, päihde- ja mielenterveystalveluista, perhepalveluista ja sosiaali- palveluista.

Ehkäisevä työ, päihdekasvatus, erilaisuuden hyväksyminen ja välittämisen kulttuurin edistäminen tulee aloittaa hyvin varhain, viimeistään varhaiskasvatusiässä. Työn tulee sisältyä osana kaikkea toimintaa ja olla helposti toteutettavissa normaalissa vuorovaikutuksessa.

Nuorten päihteiden ja nikotiinituotteiden käyttö sekä haitallinen digipelaaminen ja some-viestintä kuuluvat monen nuoren elämään. Ehkäisevän päihde- ja mielenterveystyön suunnitelmassa lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämistä ja päihteiden käytön ehkäisyä tuetaan tehokkaiksi todetuilla toimenpiteillä ja ehkäisevä päihdetyö mm. sisällytetään opetussuunnitelmaan ja eri oppiaineisiin.

Aikuisten ja ikääntyvien päihteiden käytölle ja hyvinvoinnin heikkenemiselle altistavia tekijöitä ovat ahdistuneisuus, masennus ja yksinäisyys ja myös toisinpäin. Elämäntapahtumat kuten työttömyys, eläkkeelle siirtyminen, sairaudet, avioero, puolison kuolema tai oma vakava sairastuminen altistavat päihteiden käytön lisääntymiselle. Usein keskimääräistä hoivapalveluikää nuorempien henkilöiden palveluiden tarpeeseen liittyy päihteiden käyttöä tai mielenterveyden ongelmia. Perusterveydenhuollossa ja sosiaalipalveluissa tulee tehostaa päihteiden käytön ja mielen häiriöiden tunnistamista ja puheeksiottoa. Erityisesti elämän käännekohdissa ja esimerkiksi asiakkuuden siirtymisessä työterveydenhuollosta terveyskeskukseen, tulee huomioida elintavat ja ohjata matalalla kynnyksellä terveyttä tukevaan toimintaan ja jatkohoitoon. Osallisuutta vahvistavat toimintamuodot torjuvat yksinäisyyttä, tukevat arjen hallintaa ja lisäävät kokemusta kuulluksi tulemisesta. Ehkäisevän päihde- ja mielenterveystyön suunnitelmassa on ehdotettu toimenpiteitä, joilla aikuis- ja ikääntyvän väestön hyvinvointia ja osallisuutta voidaan edistää.

Päätösehdotus

Sosiaali- ja terveystalvelujen johtaja Juha Sandberg

Sosiaali- ja terveystalvelujen lautakunta päättää omalta osaltaan hyväksyä ehkäisevän päihde- ja mielenterveystyön suunnitelman ja lähettää sen edelleen kaupunginhallitukselle hyväksyttäväksi ja toimenpiteitä varten.

Päätös

Lautakunta päätti yksimielisesti palauttaa asian uudelleen valmisteltavaksi. Sosiaali- ja terveystalvelujen lautakunta edellyttää toimenpide-ehtotusten esittämistä selkeämmin ja konkreettisemmin. Lisäksi lautakunta edellyttää, että ohjelma ei saa pitää sisällään uusia vakanssiesityksiä eikä muitakaan talousarvioon liittyviä menolisäyksiä.

Sosiaali- ja terveystalvelujen lautakunta 9.12.2020

Johtava asiantuntija Arja Iho 1.12.2020:

Ehkäisevän päihde- ja mielenterveystyön työryhmä kokoontui käsittelemään palautettua ehkäisevän päihde- ja mielenterveystyön suunnitelmaa 17.9.2020. Sosiaali- ja terveystalvelujen johtajalla käytiin läpi lautakunnan evästyksiset jatkovalmistelulle. Työskentelystä sovittiin niin, että johtava asiantuntija käy muutetun suunnitelman läpi sosiaali- ja terveystalvelujen kanssa vielä ennen lautakunnan listalle viemistä.

Muutetussa suunnitelmassa suunnitelmakaudesta on poistettu Icehearts-malli, joka kuitenkin on esitelty yhtenä ehkäisevän työn toimintamuotona. Nuorten päihdehoitoon kohdistettava uusi työnteijäresurssi on poistettu. Sen sijaan nuorten päihdehoidon malli rakennetaan olemassa olevilla resursseilla selkeyttämällä hoidon prosessia ja muuttamalla toimenkuvien painotuksia. Arkeen Voimaa -toimintamallista on poistettu 3000 € lisenssimaksu, koska malli sisältyy sosiaali- ja terveystalveluiden valmistelevien maakunnallisten hankkeiden toimenpiteisiin ja käyttöönotto rahoitetaan maakunnasta. Toimintamalli levitetään hankkeen aikana maakunnan kaikkiin kuntiin. Suunnitelmassa esitetyt muut ehkäisevän työn toimenpiteet voidaan toteuttaa talousarvion puitteissa tiivistämällä yhteistyötä, tarkastelemalla toimenkuvia ja täydennyskoulutuksen varauksin. Suurin osa ehkäisevän työn malleista onkin jo käytössä joissakin sivistys-, sosiaali- ja terveystalveluissa. Suunnitelmakauden tavoitteena on levittää mallit kaikkiin yksiköihin ja palveluihin.

Suunnitelmaluonnos lähetettiin sosiaali- ja terveystalvelujen johtajalle 6.11.2020 ja esiteltiin sosiaali- ja terveystoimen johtoryhmässä 16.11.2020.

Suunnitelmassa on useita toimenpiteitä, jotka koskevat sivistystoimen toimialaa. Suunnitelma lähetettiin kommentoitavaksi vs. sivistysjohtajalle 18.11.2020 ja varhaiskasvatuksen suunnittelijalle ja opiskeluhoollon palveluista vastaavalle 20.11.2020. Edellä mainitut hyväksyivät suunnitelman sellaisenaan.

Sosiaali- ja terveystalvelujen lautakunta

09.12.2020

Oheismateriaali 1 Ehkäisevän päihde- ja mielenterveystyön suunnitelma 2020-2022

Päätösehdotus

Sosiaali- ja terveystjohtaja Juha Sandberg

Sosiaali- ja terveystalveluiden lautakunta päättää osaltaan hyväksyä ehkäisevän päihde- ja mielenterveystsuunnitelman ja esittää sen hyväksymistä kaupunginhallitukselle ja edelleen valtuustolle.

Pöytäkirja tämän asian osalta tarkastetaan kokouksessa.

Päätös

Sosiaali- ja terveystalvelujen lautakunta hyväksyi ehdotuksen yksimielisesti.

Pöytäkirja tämän asian osalta tarkastettiin kokouksessa.

Tiedoksi

Kaupunginhallitus

